

An © 2014 Gannas

Tintin a dhe Alban!



Ottomma Niamh hag Ervan
Trevethan, nith ha noy an treylyer
Mark Trevethan, gans aga
dasskrifow Tintin yn Kernewek

An Gannas niver 451
mis-Gortheren 2014
dyllys gans © Kowethas
an Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

Rag an kynsa prys yn Kernewek!

Yma Tintin ha'y gi lel, Milik, war ol bagas fugyoryon geswlasek. Byttegyns, ymons i aga honan ow pos helghys gans an dhew hwitherer worboellek, Bray ha Brea. An ol a's hembraonk dhe gledhbarth Alban niwlek may ma henhwedhel a groadur ankoth, an Goedhvil, usi trigys yn magor Kastell a' Chreag Dubh war an Ynys Dhu, le gwyls hag ynyal. Andhistemprys gans drollow a darosvannow hag euthviles, yma Tintin ha Milik ow medra orth an ynys rag kavoes an gwiryonedh a-dro dhe'n euthvil kevrinek ...

Y hyllir prena an kynsa lyver Tintin yn Kernewek yn lyverjiow yn Kernow, an gwerthji Tintin yn Loundres, yn Kresenn Kernow, Rysrudh, a-dhiworth Kowethas an Yeth Kernewek, ha dre wasva:

dalenkernow.com

Hag yma fylm berr a-dro dhe'n lonch yn gwerthji Tintin war wasva:

www.urbankelt.com

ISBN 9 781906 587437, pris £7.99

Spyrys y'n Benneglos diworth an Rev Jane Kneebone

Neppyth Koynt y'n Benneglos?

Yma neb spyrys ow kwaya a-dro dhe'n Benneglos y'n dydhyow ma, dell brederav. Pan esen ni yn kuntellyans gans Kanon Perran Gay nans yw nebes misyow, ev a leveris dhymm y fedha da solempnya an Oferenn yn Kernewek y'n Benneglos. Wel – nyns o res ow hennertha yn kever hemma, heb mar! Wosa dadhel, ha gans kummys an Benneglos, ni a wra solempnya diw Oferenn hevlyna rag goelyow dew Sans Kernewek. An Benneglos a wra solempnya seulabrys goelyow an brassa syns kernewek, ha ni a wra pesya an us na.

Pur yntanys ov yn kever an dra ma: hi a worr devnydh an yeth dhe golonn an eglos yn Kernow, ha maga ta hi a re chons marthys dhe dhiskwedhes unnweyth arta bos agan yeth yn fyw ha bywek y'gan gwlas ni maga ta. Ytho, meur y les yw ni dhe dhos dhe skoedhya an dhew servis. An kynsa a vydh dy'Lun an 28^{ves} a vis Gortheren dhe 1 eur, Oferenn gewsys rag Goel Sen Samson yn Kasel Synta Maria; an nessa a vydh dy'Mergher an 1^a a vis Hedra, dhe 5.30 eur, Oferenn Solem ha kenys, a vydh kenys gans Keur an Benneglos, an geryow kewsys yn Kernewek ha'n settyans Oferenn yn Latinek, ma na vydh ger vyth a Sowenek kewsys. A nyns yw henna brav? Dewgh hag omlowenhewgh ow solempnya agan yeth, agan syns ha'gan gwlas.

Lyther dhe Stenador niver 11 gans Tim Saunders

Yn golow derivas an Ragwarthevyas ytho y hwra an Weresadoryon desernya negysyow ha studh an pow ha'n bobel. Y hwrons vri dres eghenn a gonversashyon an Gwalader. An Gweresador an kottha a worr a-rag Chi an Weresadoryon an kynnik ma: 'Dell wra Chi an Weresadoryon formya herwydh derivas an Ragwarthevyas neb Rol Manylyon Konversashyon an Gwalader, ha dannvon an Rol Manylyon dhe ji an Stenadoryon.'

Mar ny resev Chi an Stenadoryon an kynnik ma, res dyllo derivas an Ragwarthevyas yn enep an bobel. Reseva an kynnik mar kwra an Chi, res dyllo an derivas hag ynwedh dannvon an Rol Manylyon war-nuk dhe Ji an Stenadoryon.

Re wrello Chi an Stenadoryon ytho kreatya ha soedha Kuhudhador rag gonis ha kewera Arghguhuhans erbynn an Gwalader, Re wrello an Gwalader ytho kreatya ha soedha Gorthybador rag y dhiwalla erbynn an Arghdhiwallans. An Kuhudhador a worr a-rag Chi an Stenadoryon an kynnik ma: 'Dell wra Chi an Stenadoryon arghguhudha an Gwalader Charl Fulup Arthur Jori Saxe-Coburg herwydh Rol Manylyon Konversashyon an Gwalader.'

Mar ny resev an Stenadoryon an kynnik ma, res dhe'n Ragwarthevyas presentya dhe Ji an Weresadoryon unn Ervar Budh ha Les an Pow ha'n Bobel.

Diwalla ha gwitha gwiryow an dus ha sovraanta an bobel y fydh war dowl an Ervar, dre surhe ewn wonis agan laghys ha gorra ordyr gwiw war agan fondyansow. Unn woradhel dres eghenn a vydh yn mysk an goradhlow ma, sev Lians an Gwalader.

Heb omglemi dhe'n Lians ma, ny worta an Gwalader a-lemmyn yn y soedh ha'y dhever, ha ny dheu Gwalader nowydh vyth dhe soedh ha dever. Dre'n Lians ytho y hwra an Gwalader dedhewi hag omgelmi yn enep an howl ha'n bobel dell vynn diwalla ha gwitha gwiryow an dus ha sovraanta an bobel may teu anedha pub awtorita ha danjer, ewn wonis agan laghys ni, ha surhe may fo agan fondyansow ni ow kweythresa yn ewn dell dhegoedh.

dhe besya

Poblans Kernow

An niverow rag niverans an pobel 2001 pan esa hwegh ranndir po konteth yn Kernow a dhiskwedh bos brassa niver an bobel trigys y'n Est. Yma nebes tus a grys bos Konsel Kernow ow ri moy a skoedhyans dhe Gernow West.

Ottomma an niverow:

Kernow West: 229 mil (Pennwydh 63 mil, Keryer 78 mil, Karrek 88 mil).

Kernow Est: 257 mil (Restormol 96 mil, Karadon 80 mil ha Kernow Gledh 81 mil).

Kernow Est yw brassa ynwedh. Ytho doesedh an poblans yw brassa y'n West.

Ynys Pedrean derivys gans Lilian James

Lilian a ros areth yn 2005 a-dro dhe Mary Phillips Watson, selys war lyver henwys *Lizard Island* (Ynys Pedrean) gans Jillian Robertson. An hwedhel ma re beu treyllys yn Kernewek gans Lilian ha'gan towl yw dyllo an keth istori avel kevres dres an misyow a syw.

Yn tank war an mor

An mor garow a wrug tewlel an tank kepar ha korkynn ha diles o an roevow y'n tonnow ughel. Mary a viras war-dhelergh dhe Ynys Pedrean ha hi a omglewas lowen. Hi re dhianksa!

Ogas ha peswar mildir a-dhiworth an vorlann, tewlder a dheuth ha ganso moy a own, ha'n tank ow mos yn pub le war an mor gwyls. Ferrier, hy mab byghan, a skrijas gans pub movyans an tank hag Ah Sam a assayas yn hardh kemmeres an dowr yn-mes gans y hanaf!

Pan dheuth myttin ternos, Mary a omglewas gwell drefenn hi dhe weles an le mayth esa an tank ow mos y'n mor. I a dhybris tamm bara rag hansel ha Mary a vagas Ferrier orth hy bronn.

Pan dheuth nos arta, Mary a viras orth an ebron dhu rag ster aswonnyd dhe gonvedhes an fordh.

Dres an nessa dydh, Mary hag Ah Sam a aspias dres an mor rag gorhel mes nys esa gorhel vyth dhe vos gwelys war an mor. Gans bryansenn sygh, pur sygh, i a viras orth an ebron rag glaw, glaw bennesik rag aga horf sygh, ha skwith ha bothellys gans godramm.

Dres tri dydh i a besyas y'n tank.

Pan dheuth ha bos an mor hebaskka, i a gevarwoedhas an tank dhe ynys arall rag kavoes dowr nowydh, mes soweth! Nyns esa dowr fresk vyth ena.

Lyther a Alban
a-dhiworth Yowann Byghan
 (agan kessskrifur arbennik albanek)

An Referendum: 2 An Govynn

Gorhemmynn an referendum a dheu a'n werin albanek wosa etholans 2011 *Pàrlamaid na h-Alba* (Senedh an Alban). An parti SNP (Parti Kenedhlek Albanek) a waynyas 69 a'n 129 esedhva hag o kavadow y'n vlydhen na, ha gans an trygh na a waynyas ynwedh an awtorita rag gorra a-rag tus Alban govynn kresel aga manifesto, henn yw: 'A dalvia bos Alban kenedhel anserghek?' Wostalleth yth o an govynn tamm hirra: 'Owgh hwi unnver y talvia bos Alban kenedhel anserghek?' Mes krodhvolas a wrug Governans Westminster yn kever an lavar na ynn unn leverel bos anresnadow an geryow 'Owgh hwi unnver ...?' rag y hwrussa ynnia dhe dus gothybi 'Ya, unnver on.'



Alex Salmond, hembrenkyas an SNP

Kyn piwas yndella *Am Priomh Mhinistear* (An Kynsa Menyster) Alex Salmond an gwir rag gorra yn-rag an govynn, res o ynwedh kavoes bodh an governans dhe Westminster, ytho yn mis Genver 2012 Governans an RU a assentyas dhe reythyans a wrussa avonsya an referendum. Nyns o leveryans poran an govynn an unn destenn: yth esa ynwedh govynnnow yn kever piw a allsa bos etholer (komprehendya tus 16 ha 17 a'ga oes a vynna an Governans Albanek), piw a wrussa ordena ha gorvires an referendum, hag erell. Wostiweth, an Governans Albanek a gommendyas an *Scottish Independence Referendum (Franchise) Act 2013*, hag a dhegemmeras assentyans ryel an 7ves mis Est 2013, ha ganso an berra hanow *The Edinburgh Agreement* (An Unnverheans Dinedyn).

An 15ves mis Du 2013, dyllo a wrug an Governans Albanek '*Scotland's Future*' (1), lyver a neb 650 folenn. Kynsa Menyster Alex Salmond a'n dhesskrif avel 'an moyha ooldhalghus glasprynt rag bro anserghek dyllys bythkweth', mes Alistair Darling, hembrenkyas an kaskyrgh *Better Together* (Gwell Warbarth) a'n dhesskrif avel lyver 'leun a ambosow fals hag a dherivadow heb styr'.

Dydh an refererendum a vydh dy Yow an 18ves mis Gwynngala, 2014. Rag bos etholer y'n referendum yth yw res poken triga yn Alban, poken bos esel an arvluyow hag yw kovskrifys rag votya yn Alban. Trigoryon a yll bos burjysi an RU, burjysi an 53 bro usi y'n

Les an Kemmyn (*Commonwealth*), poken burjysi an 27 bro usi y'n Unyans Europek, hedra vons trigoryon yn Alban. Elaine Murray, esel an Parti Lavur yn *Parlarnaid na h-Alba* (yth yw Lavur erbynn anserghoeth) a assayas ledanhe an etholans dhe bub huni y'n bys oll a linyeth albanek, mes anewn hag anhwul a via etholans a'n par. Yn Senedh an Arlydhi dhe Loundres, Baroness Symons a assayas ledanhe an etholans dhe bub burjes an RU, mes nyns o da an tybyans na gans an Governans Westminster (hag a woer, martesen, bos lies huni yn Pow Sows ha pella a wrussa skoedhya anserghoeth albanek!). Tus 16 ha 17 a'ga oes a yll votya. (Yma war thowl an Governans Albanek gasa dhe dus a'n oesow na votya rag pub etholans oll yn herwydh an referendum.) Ordener an referendum a vydh an *Electoral Commission* (an Desedhek Etholansek), hag yw omgemmeryek dhe'n Senedh Westminster mes hag yw ynwedh bagas galwesik hag anserghek. *Scotland's Future*, kavadow heb kost a

www.scotland.gov.uk/publications



Alistair Darling, kyns Chansler an governans Lavur, erbynn.

Servis Eglos dydhyas avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servis a dheu:

27^{ves} mis Gortheren Eglosvreg (*Breage*) Servis yn Prys Sen Jago, 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com



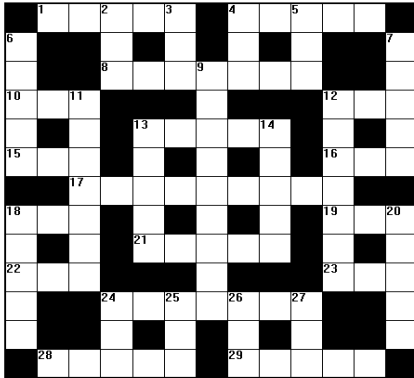
Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an predrek yn pub ger.

V	A	E
S	R	Y
E	N	L

Gorthyp mis-Metheven:
servyades

**Krowseryow
gans Ray Edwards**



- (3)
- 4. Diwweyth peswar (3)
- 5. Pyth (3)
- 6. Hware (5)
- 7. Heb meur a dros (5)
- 9. An mis ma (9)
- 11. Pedergweyth deg (7)
- 12. Toul rag tregghi pren h.e. (7)
- 13. An pow dres an Ganel (5)
- 14. Gweles: mos dhe (5)
- 18. Nyns yw gorow (5)
- 20. Redya, ughel an lev (5)
- 24. Epskop Rom (3)
- 25. Nyns yw ledan (3)
- 26. *Den*; liesek (3)
- 27. Tir ughel ryb an mor (3)

a-dreus:

- 1. Nyns yw broder (5)
- 4. Mos a-ji (5)
- 8. Chasya (7)
- 10. Sevur (3)
- 12. Dalleth bywnans (3)
- 13. Skwyehya yn (5)
- 15. Teyrgweyth tri (3)
- 16. An kynsa dydh a'n seythun (3)
- 17. Yeth Keltiek Iwerdhon (9)
- 18. Bronn (3)
- 19. Hwans krev (3)
- 21. Karer benow (5)
- 22. Nyns yw *dydh* (3)
- 23. Gwartha stevell (3)
- 24. Skrifra gans jynn (7)
- 28. Rag golghi (5)
- 29. Settya dalghenn yn (5)

war-nans:

- 2. Tru! (3)
- 3. Bagas a henwyn h.e.yn unn rew

**Gorthybow dhe'n krowseryow
Mis-Metheven 2014**



**argemmy'n:
Gwerthji Kernewek**

Keskewsel, 24 Plen an Varghas,
Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725
(dyghtyer Jerri Jeffries).

Gorsav an Hyns-Horn gans Fred Coxon

An hweghves a vis-Metheven 1944; Dydh D. Yn hwir ny borthas Jim kov a'n jydh na. Hwegh bloedh o y oes ha'n jydh o onan usadow. Wel, herwydh usadow y'n eur na gans ewnrannow boes ha dillas, puptra yn provians berr ha heb golowys ow splanna dydhweyth ha nosweyth drefenn godros an ayrlu almaynek.

Jim a borthas kov a dhydh nebes seythunyow kyns Dydh D, nans o 70 blydhen, ha tas Jim ow tasjunya y gaslu wosa dy'goel ha'n teylu orth y geveylia dhe worsav an hyns-horn. Jim a lammas a-ugh treudhow daras an chi dhe dira war an kons gans bonk. Hwoer Jim, unnek bloedh, a viras orto gans displesour mes tas Jim a vinhwarthas; mebyon hwegh bloedh a wra lamma ha poenya oll an termyn.

Jim a viras orth an golowbrenn, lath dhe-ves, an kynsa golowbrenn. Prag yth o arbennik an golowbrenn ma? Ev a brederis a-dro dhe'n kevywi nyhewer pan leveris an vodrep Doris, dhe'n etegves prys, 'Na gows dhe estrenyon, po unn nos tewl i a'th kemmer dhe-ves!'

'Ny vern,' a besyas an ewnter Tom, 'i a'th has dhe'n kynsa golowbrenn.'

Puponan a hwarthas marnas Jim; i a dhisplegyas dhodho.

'Nos tewl, golowbrenn, an estrenyon a wra gweles ass os ta hager gans golow an lugarn.'

Ny welas Jim an ges drefenn na welas an lugarn ow splanna vytholl, ha

ny gonvedhas an teylu!

Mamm Jim a dhegeas daras an chi ha'n teylu a dhallathas kerdhes war-tu ha gorsav an hyns-horn, kerens Jim ow kerdhes a-rag an fleghes, ha Jim a-dryv y das owth assaya keskerdhes avel souder. Mamm ha'n fleghes o gwiskys y'ga gwella dillas, tas yn dillas an lu.

Yth esa karr an lu yn krommann hyns an ostel 'Friary' ha'n lewyer a'y sav dhe dharas-dhelergh igor.

'Soedhek ow tos, sern't,' ev a hwystras.

Tas Jim a benn-droppyas y ras, ow salusi gans an lewyer pan dheuth an soedhek. Jim a salusas tamm diwedhes. An soedhek a dhaskorras an kortesi, ow tava y gappa gans y welenn.

'Nyns o an salusyans ewn,' a skrijas Jim.

'Taw taves!' yn-medh mamm Jim.

An soedhek a gewsis dhe'n lewyer ha slynkya war esedh an karr. Ena gans minhwarth ledan an lewyer a geskerdhas a-dro an karr ow salusi Jim.

'Yth esos ta ow kerdhes kepar ha goedh,' yn-medh y hwoer.

'Nag esov, nyns esov vy ow kerdhes avel Almann,' Jim a skrijas, y lev ughella ha moy trosek ages usadow.

'Bedhewgh kosel, agas dew.' Yn-medh an vamm.

I a gerdhas yn lent bys yn gorsav an hyns-horn. An yntanans a dheuth arta war an kay. Bush meur a soudoryon a sevis hys-ha-hys war an kay gans aga mammow, aga hwerydh, gwragedh ha kowethasow. Ny welsa Jim yn y vywnans kemmys a soudoryon.

Tas Jim a dhrehevis y fleghes dhe sevel war vynk, dhe-ves diworth an lu

ha Jim a yskynnas dhe benn keyn an vynk y dhewdhorn war dhiwskoedh y hwoer.

Yth esa jynn an tren dhe benn an kay ha kochow pur hir a-hys an kay. Kreslu an lu gans kappa rudh a sevis yn koplow ryb drehevyansow an gorsav. An nessa kappa rudh a leveris dhe das Jim, ‘Termyn dhe vos, sern’t. Dannvon dha dus a-bervedh mar pleg.

Mar woethus o Jim bos oll an re ma tus y das! Ena tas Jim a ammas dh’y fleghes ha dh’y wreg kyns garma dh’y dus: ‘Yskynnewgh!’

Jim a dhallathas hwerthin mes ev a hedhis pan welas eneb y vamm. An soudoryon oll a yskynnas y’n kochow ha pan dheuth tas Jim dhe’n kocha, ev a drelyas ha gwevyas. Jim a dhallathas salusi mes ev a slynkyas a’y savla ha pan dhehwelis dh’y dresuprenn, gyllys o y das.

Gwithyas an hyns-horn a gerdhas a-hys an tren ow tegea darasow hag ena gans meur a ethenn ha tros an tren a dhallathas. Yth esa soudoryon ow kwevyas diworth fenestri an tren. Jim a salusas bys pan veu gyllys oll an kochow. Yth esa taw lemmyn y’n gorsav. Jim a glewas an benynes owth oulya hag ev a gonvedhas bos y vamm ha’y hwoer ogas dhe dhagrennow. I a gerdhas dhe dre didros yn tien.

Dhe’n dre, mamm Jim a sevis a-rag liwans war fos an stevell-dhybri. An gorhel ‘*Maid of Orleans*’ o an liwans, an keth gorhel a dhros tas Jim diworth trethow Dunkirk, nans o peder blydhen. Lemmyn yth esa tas Jim, an ewnter Tom, ha’n soudoryon oll ow mos arta dhe Bow Frynk ha Jim o re yowynk

dhe gonvedhes yn ta.

Ny dhehwelis arta nebes a’n dus re welsa Jim an jydh na. Pur feusik o tas Jim ha’n ewnter Tom. I a dheuth tre arta dhe benn an vresel. Naneyl tas Jim na’n ewnter Tom a gewsis a’n vresel ha ny dhiskwedhas tas Jim y vedalennow na’ga gwiska. Jim a’s kasa pan verwis y vamm.

Liwans an gorhel ‘*Maid of Orleans*’ a goedhas diworth an fos nebes blydhenyow a-wosa pan wrug terri an gordenn, terrys ynwedh an gweder ha’n liwans ytho a veu tewlys y’n atalgist, an acheson dh’aga gwitha gyllys.

An gorsav ha’n hyns-horn a veu deges gans an Dr Beeching, ha’n teylu oll gyllys marnas Jim mes Jim a borthas kov anedha oll gans kerensa veur.

Heudh yn Hav 2014

Dy’Sadorn an 5^{es} a vis Gortheren.

Pennti Maria Newman yn Essa 2 eur. Donesonow. Te dyenn £4.50 niverow mar pleg dhe Christine erbynn 18^{ves} a vis Metheven. Gwel a-woeles. (Pris li, Kresenn Lowarth Karrek Ughel (*Carkeel*) 11.45 eur).

Dy’Mergher an 16^{ves} a vis Gortheren

Kerdh ha Kows yn Kernewek gans Jill Thomas, dhe **Lannales**. Yn-mes an Diwotti Elliot dhe 7eur. Park dha garri y’n **Stret**. Niverow mar pleg dhe Salli. Gwel a-woeles.

Dy’Meurth an 22^{ens} a vis Gortheren

Pysk hag Askloes dhe’n *Welcome Stranger* yn Lannives dhe 7.30pm. **Niverow** mar pleg dhe Salli. Gwel a-

woeles. Wosa henna Tavern Lannives rag ilow Kernewek ha kan.

Dy'Mergher an 30^{es} a vis Gortheren.

Chi Christine, 21 Rowse Gardens, Kalstok, PL18 9RB. Dri plat a sosten mar pleg. Kanow Kernewek ha klapp. Maynys ilowek dynnargh. **Niverow** mar pleg dhe Christine erbynn 23^{ves} a vis Gortheren.

Dy'Sadorn 9^{ves} a vis Est.

Goen Lanndhewi, Gwitthi-Kov an Ayrly dhe 2 eur. Donesonow. Te ha tesennow kales dhe'n Gwitthi-Kov wosa godrik. **Niverow** mar pleg dhe Sally erbynn dy'Meurth 5^{es} a vis Est.

Dy'Sadorn 30^{ves} a vis Est.

Kresen Lowarth Karrek Ughel (*Carkeel*) dhe hanterdydh rag li po koffi gans tybyansow rag 2015.

Pella derivadow diworth: Sally:

sallymollard45@gmail.com

☎ 01579 321600

Po diworth Christine:

crowleywhite@lineone.net

☎ 01822 833680

**Henhwedlow Kernow
gans Pol Hodge
Bleujow an Eythin**

Yn termyn eus passys yth esa stener.

Stener da o ev mes gorti drog o ev. A! stener yw den a wra palas rag an sten ros dhe'n gernowyon gans tan hudel Sen Peran – neb a drigas war an Halgors. Y hanow o Kenhedhow.

Nyns o ev den-bal awos bos an sten kevys yn goveryow ha godhow ha nyns esa an sten down yn dann an dor.

Lemmy, yth esa ow tevi oll yn mysk godhow gans an sten losowen - eythin – gans milvil dhren. Ha Kenhedhow owth oberi war an hal an eythin a wrug y wana – yn arbennek yn y dhiwla hag yn y geyn.

'Awch!' a grias an stener, hag ena y hwrug ev mollethi pub prysken ha pub skorren ha pub dren an eythin.

Yn gorthugher Kenhedhow a wre mos tre dh'y wreg ev. Yth esa aga chi yn ogas Kastel an Dinas – tre Gorloys, Duk a Gernow. An eythin du ha heb bleujen o defens da rag an Duk.

Yn chi, an stener o euthyk dh'y wreg – ow karma orti, ow mollethi orti ha treweythow hy skatya. Trist o bewnans y wreg Kenedha.

Wosa oberi yn mysk an eythin spinek pub dydh Kenhedhow a wre krodhvol, 'Ass ov vy skwith. Ass ov vy koth. Prag na wre'ta jy ri dhymm mab, mab bras ha krev rag gweres gans ow ober?'

Ha hemm o bewnans ragdha; Kenhedhow an stener a balas sten dhyworth an godhow Halgors pub dydh. Ha pub dydh y follethas ev an eythin. Tre, hag y hwrug kria an stener orth y wreg, 'Ass ov vy skwith. Ass ov vy koth. Prag na wre'ta jy ri dhymm flogh, mab bras ha krev rag gweres gans ow ober mar gales?'

Unn dydh, y teudh dhe Genhedhow an stener nowodhow da – y wreg o gans flogh. Yn medh ev, 'Ass ov vy skwith. Ass ov vy koth. Ro dhymm mab, mab bras ha krev rag gweres gans oll ow ober?'

Gwreg an stener a devis bras ha rond hag yth esa edhom gortos unn

vledhen hag unn dydh kyns bos dineythys an baban... Dewdros keth braster avel flogh pypm bloodh koth, hag ena dewlin, hag ena diwwar mes kamm avel skorr eythin hag ena diwglun hag ena korf krev, hag ena diwvregh avel den hag ena... eughghghgh!

Yn le penn dhe'n baban yth esa prysken eythin – lies skorren dhrenek krollys warbath. An wreg, mamm an euthvil ma, a verwis distowgh.

Kenhedhow a sesyas an baban gans an ufern ha gans oll y nerth tewlel an euthvil aberth yn prysk eythin a Halgors. Gans an skruth mar dhrog ha'n nerth spenys yn unn dewlel an dra, Kenhedhow a verwis dre omsettyans kolon.

An dreveglos vyghan may hwrug triga an stener o henwis Tregonhedhow – po Tregonetha yn Sowsnek.

Hanow an euthvil o Penneythin. Pobel an Halgors a leveris i dhe weles neb best koynt – neppyth avel den bras mes nevra gwelys o penn an euthvil.

Teyrgweyth seyth bledhen a dremenas hag yth esa Gorloys Duk a Gernow owth helghya war an Halgors. Ev eth ha bos kellys hag ena margh Gorloys a drebuchyas dre wreydhen eythin hag y koodhas an Duk dhe'n leur.

An margh a resegas aves. Garr Gorloys o terrys. Hag yth esa ev ow mollethi an eythin gans an howl ow sedhi. Dell hevel, unn bryskan a wrug mos ha bos yn few. Mes nyns o prysken yth o... yth o an euthvil... yth o... Penneythin.

'Gweres! Gweres!' a armas

Gorloys. Mes den vyth a dheuth. Aragdho y sevis kowr gans mil dhren lymm gorrys warbarth y'n le penn.

'Na, na, Penneythin, ny yll bos,' yn medh Gorloys, 'na wra ow ladha.'

Hag ena an euthvil a wrug kewsel. Neb le yn mysk oll an dreyn yth esa ganow a neb sort dell hevel. 'Penneythin ov vy.'

'My a wor,' yn medh an Duk, 'Mar pleg, na wra ow ladha.'

Penneythin a sevis aragdho ha kewsel, 'Prag y prederydhta jy bos hwans dhymm dha ladha?'

An Duk a brederis tamm hag y leveris ev, 'wel... awos dha vos Penneythin an euthvil.'

'Na wrav vy dha ladha,' yn medh Penneythin, 'my a'n ambos. Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.'

Yn medh an Duk, 'Meur ras dhiso jy. Mes yma an nos ow tos yn skon ha mar ny wrav vy mos tre rag ewnhe ow garr my a wra merwel, dell ov vy sur.'

An bryskan eythin bras yw penn an euthvil a benndroppyas. Ena Penneythin a gewsis orth an Duk, 'Mar kwrav vy dha weres a wre'ta jy ambosa ri dhymm pyth a vynnav vy?'

'Da lowr, my a ambos ri dhis pyth a vynnnydha ta.' yn medh an Duk, y vejedh krollys yn payn.

'Ytho,' yn medh Penneythin, 'Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.' Ha gans henna an euthvil a worras Gorloys, Duk a Gernow, war y skoodh ha stankya war tu Kastel an Dinas.

Orth porth an dinas, Penneythin a worras Gorloys yn jentyl war an leur. Yn medh ev dhe'n Duk, 'Wosa unn

vledhen hag unn jydh my a wra dehweles rag demedhi gans dha vyrgh, Nevesa. Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.’

Ha gans henna, Penneythin a resegas aves aberth yn Halgors. Rag pols ev o an unnsel prysken esa ow movya hag ena gyllys o ev.

Garr Gorloys o da lowr wosa nebes misyow. Mes an Duk a leveris travydh y vos salwys gans Penneythin.

Wosa unn vledhen Gorloys a guntellas oll y soudoryon aji Kastel an Dinas.

Nessa dydh gans pubhuni ow mires orth an prysk y teuth garm, ‘Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.’

Gorloys a elwis rag y vyrgh, Nevesa, ha leverel oll an dra dhedhi. An venyn yowynk a worthybis dh’y thas, ‘Res yw dhymm mos ha demedhi ganso. Ty a wrug ri ambos dhe Benneythin.’

Gans henna, Nevesa a wrug yndella. An venyn hardh a dhemedhis gans Penneythin. Ha dh’aga nos dhemedhyans Penneythin a leveris dhedhi, ‘Dha worti ov vy ha res yw dhis gul poran an pyth a wrav vy leverel dhis. Gwra kuntell lies prysken eythin ha gorra warnav vy ha settya gans tan.’

Yn kynsa Nevesa a skonyas gul hemma. Mes Penneythin a leveris dhedhi, ‘Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.’

Ytho, hi a wrug kunteles bern bras a eythin. Mes kyns gorra war an euthvil ha settya tan y hwrug Nevesa ri amm dhodho ha gwana hy diwweus. Yn uskis, hi a worras an eythin

warnodho ha settya tan.

Yth esa mog hag ena flam marthys bras mes y liw o moy avel owr ages melyn. An flam a devis ha tevi ha tevi... ha tardha yn kans milvil demmik. Ena oll an pryskennow eythin dres an Halgors hag yn Pydar ha Powdir hag yn oll a Gernow a vleujowas gans milyow a vleujennow owrek.

Wosa pols lusow an tan a dhallathas movya ha dyworto y teuth den yowynk ha teg, mes yn le prysken eythin yth esa penn den.

An kynsa geryow leveris ganso o hemma; ‘Ambos euthvil yw mar dha avel ambos Duk.’

Ev a ros amm dhedhi ha leverel, ‘An seson rag amma yw keth avel an seson bleujyowa eythin.’

Ha hedhyw yn Kernow pub mis an vledhen yma bleujennow owrek dhe’n eythin.

Ha Penneythin eth ha bos an nessa Duk a Gernow...

... mes henn yw hwedhel rag termyn aral.

Fogou Helygi gans Jowan Borlase

Unn dy Sul glyb ha loes my eth dhe weles Fogou Helygi (*Halliggye*) war stat Treloweren (*Trelowarren*) yn ogas dhe Hellys. My a redyas yn kever an fogou ma yn lyver da ‘Vyaj dhe’n Veyn’ gans Ian Cooke. Nyns yw es trovya an tyller.

Yma merk byghan war an mappa. Nyns eus post arwoedh bys pan esos ta

ena. Yma an fogou yn ogas dhe benn a vre ryb nebes chio. Yma skward byghan y'n dor ha nebes gradhow ow ledya war nans ynter chambour brassa.

A-ji a-dal an entrans yma entrans pur vyghan yw lettys wosa hwegh troes-hys. A-gledh yma entrans byghan arall. Res yw pedravanas war dhiwleuv ha dewlin ha mones dre skochfordh le may hyllir serthi. An fogou yw a-dro dhe bymthek troes-hys ha dew ugens y hirder ha ledan lowr rag tri den martesen. Yma entrans byghan arall dhe benn-goeles gans chambour byghan. Hemm yw kesweyth poes, drehevys gans rach gans meyn sygh, tewl ha didros saw deverans dowr. Nebonan re asas nebes kantolyow, hag yth esa onan ow leski; ytho my a allas enowi an re erell.

Wosa ow vyaj dhe an annown yth esa gorheras leys war ow dillasow!



gwel a-ji dhe fogou Helygi



Argemmynow:

Radyo an Gernewegva:

www.anradyo.com

Gwerthji Kernewek:

www.keskewsel.com

Gwerthow Kesva ha Kowethas:

kowethas@hotmail.com

po ☎ 01736 811083

An Gannas 2014

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskriker An Gannas yw Graham Sandercock hag yw lowen dhe dhegemmeres ertyglow ha skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk